

62730

aninski:

Slovenci in politika

Preprostemu
ljudstvu v pouk
in svarilo

Založil I. Lamprecht ml.
v Mariboru.

Trgovina **MERKUR**, P. Majdič, Celje
z železnino

prilpoča raznovrsne stroje za rokodelce in poljedelce, vsakovrstno jeklo, železnino in pločevine, želez. pohištvo, peči za šole in zasebno porabo, peči za kurjavo z žaganjem, štedilnike, kuh. posodo, vodnjake in vodovodne naprave, železne in svinčene cevi.

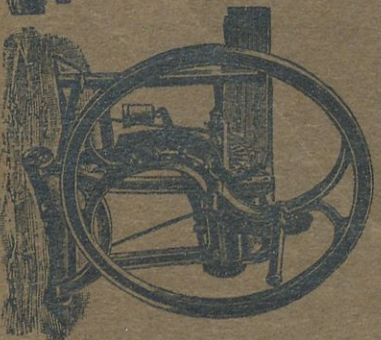
Najboljša umetna gnojila so:

Tomaževa žlindra, kalijeva sol in kajnit.

Vse starbne potrebščine: fraverze, cementi, cevi iz kamenščine in trstina.

Proti ognju in vionu varne blaginje.

— Nepremočljive vozne in komatne plakte. —

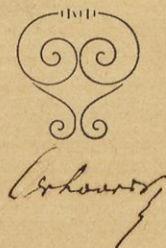

Slovenci in politika

Preprostemu ljudstvu
v pouk in svarilo

spisal

Planinski.

V Mariboru 1907

Založil Iv. Lampreht ml. v Mariboru.

Slovensko planinsko društvo v Ljubljani

Društvo ima namen olajševati in pospeševati potovanje po Kranjski, Koroški, Štajerski in Primorskem, povzdigniti promet tujcev v teh deželah ter s tem zboljšati gmotno stanje prebivalcev v teh deželah.

Članarina znaša 6 K na leto, poleg te plača nov član vpisnino 2 K. — Društvo ima 16 podružnic in skupaj 2800 članov.

Društvo ima v zalogi:

Potovanje na Severni rtič, Ivan Plantan.	
Vel. 8 ^o . 65 strani	K —50
Po desetih letih, dr. Vladimir Foerster.	
Mala 4 ^o . 25 strani	» —30
Rogaška gora, Fran Orožen. Mala 8°.	
20 strani	» —20
Savinske planine, Fran Kocbek. Mala 8°.	
122 strani	» 1-20
Rakovska dolina in Cerkniško jezero,	
<i>Simon Rutar. Vel. 8°. 14 strani . . .</i>	» —20
V spomin stoletnice Vodnikove hoje na	
Triglav, Fran Orožen. Vel. 8°. 15 str.	» —20
Na Krn, Fran Orožen. Vel. 8°. 18 str. .	» —20
Zlatorog, Janko Mlakar. Vel. 8°. 16 str.	» —20
Divji Kozel, Janko Mlakar. Vel. 8°. 16 str.	» —20
Triglav, spev za moški zbor, Jakob Aljaž	» —20
Planinska, spev za moški zbor, Anton	
<i>Foerster</i>	» —20
Slika župnika Jakoba Aljaža. Mala . .	» —20
<i>velika</i>	» —30
» profesorja dr. J. Frischaufa . . .	» —20

Društvom in dijakom

znižane cene.

D/25.4.35-1

030036657

VSEBINA:

	Stran
Uvod	1
Slovenska politika	2
Deset zapovedi	8
Slovenska gospodarska politika	8
Zakaj se ne brigamo za volitve	24
Delodajalec in delavec	28
Reveži in občina	33
Ureditev socijalnega vprašanja	38
V slogi je moč	44
Naš jezik in tujke	45
Čemu toliko dolgov	46
Kje nam je začeti	54
Podpirajmo slovenska društva!	57
Slovenske tvrdke	60

*J*em potom izrekam najsrčnejšo
zahvalo vsem sotrudnikom, posebno
pa g. Ferliču za nabiranje narodnih
turdk in vsem neimenovanim mari-
borskim gg. sodelovateljem.

Žaložnik.

Uvod.

To knjigo podajam slovenskemu svetu z namenom, da bi Slovencem vsaj nekoliko potegnila mreno z oči, ter da bi v njej našli tudi kaj koristnega, kar si lahko obrnejo v svoj prid. Mi pogrešamo take knjige, pač pa imamo na izbero pripovednih in drugih enakih knjig; toda knjige, kjer bi se razmotrival naš politični položaj, — do danes nimamo. To skromno delce skuša nadomestiti vsaj nekaj tega in iskreno želim, da bi doseglo najboljši uspeh, v kar pomozi Bog in sreča junaška.

V Mariboru, 16. prosinca 1907.

Pisatelj.

Slovenska politika.

Dosedaj smo imeli presneto slabo osnovano politiko; no, govorilo se je včasih res precej lepo in pametno, toda storilo se ni nikoli nič. In to je nižje sloje, najbolj pa kmete tako poparilo, da sedaj ne zaupajo skoraj nič več slovenskemu vodstvu. Bolj ko pa gine zaupanje do domačega vodstva, bolj raste greben nasprotnikom in tem večje zaupanje imajo taki do istih, namreč do nasprotnikov slovanstva.

Ako pojde tako naprej, bomo kmalu še na slabšem kakor smo bili. Temu je vzrok, ker nimamo pravih voditeljev, in drugič naša zaspanost. Voditelji so sedaj jeli nekam bolj probujati; če bodo le tudi to storili, kar obetajo, potem bo že bolje. Da pa bodo to tudi storili, zato moramo skrbeti sami, ako ne, si izberemo druge. Voditelje bi morali voliti mi sami, ne pa,

da se postavijo kar tako meni nič tebi nič; za voditelja bomo imeli tistega, kateri bo nas bolje vodil in tudi delal, ne samo govoril, storil pa nič.

Ko bomo mi enkrat prišli do delavnih svojih poslancev, potem se smemo nadejati napredka, ali dokler bomo imeli take kot so sedaj nekteri, da nam več škodujejo kot koristijo, potem ni nič. Poslanec mora biti tak, ki stan razume, katerega zastopa, ne pa kar tako: kako bi jaz hotel, če sem kmet, delati kovačevsko delo; ali ne bodem vse pokvaril pri svoji najboljši volji, ako ne znam? In ravno to je pri poslancih: kako bode n. pr. zastopal advokat delavca, on pri najboljši volji ne ve, kaj temu manjka in kje ga tišči; ravno tako je pri advokatu, ko bi njega zastopal kmet, ali on ve, kaj njemu manjka?

Drugo vprašanje sedaj je: ali naj torej volimo inteligenco ali ne?

Brez skrbi smemo voliti naprimer advokata ali profesorja ali kaj že poslancem, samo on mora to za nas storiti, kar mi zahtevamo; ako ne, mora pa odstopiti.

Toda najboljši je, ako voli vsak stan poslanca iz svoje srede, potem pridemo pri vseh slojih naprej.

Zdaj postopa vlada z nami kakor bi bili manj vredno ljudstvo kot so drugi, Nemci in naši tlačitelji. Ako kaj imamo, imamo le, kar smo z velikim naporom si pridobili, ako nas je tuptam kaki delavni voditelj zdramil iz spanja pravičnih. Imamo tudi skoraj neizbrisno znamenje tuje nadvlade, ali je moramo nehote nositi ali si je nakladamo sami. Tukaj vam dva slučaja: Prišel sem v Ljubljano in nemalo sem se začudil, da so ulični napisi slovensko-nemški; zakaj potem nimajo v Gradcu ali v Mariboru nemško-slovenskih? Ako nam ne dajo prostora za slovenščino, zakaj bi ga mi Nemcem prepuščali za nemščino? Dalje sem šel v Ljubljani na električno ulično železnico, in glej — — vozni listki so tudi z vsesveto, preblaženo, stokrat češčno nemščino prevlečeni, čemu to? — — Je li mar zrcalo naše neumnosti?

V tem oziru smo mi lepi petolizci, v posmeh drugim in škodo sebi. Proč s takimi znamenji! Naj bode vse slovensko

pri Slovencih, inace bodemo zmiraj podlaga tujčevi peti.

Največ pa grešimo obrtniki v tem oziru. Jaz poznam narodne trgovce, ki imajo popolnoma nemški napis, in vendar žive le od Slovencev. Čemu to? Slovenski napis gor, da tujec vidi in ve, da smo tudi Slovenci tukaj. In vem tudi, da imajo celo taki nemščino pri svojih napisih, ki bi jo zraven sploh biti ne smelo, n. pr. društva, ki se zovejo „Slovensko“, pa imajo nemščino zraven; čemu to?

Ne pomaga mi veliko pisariti, saj je „bob ob steno.“ Kogar bo to zanimalo, taj naj take in enake nedostatke odpravi, oziroma tozadevne podučí; to sem zato omenil, da nekateri vidijo, kako slepi smo mi Slovenci na obe očesi.

Pri nas Slovencih ni nič čudnega, ako ima kateri nemški napis in še manj, ako od katerega urada dobi samo nemško vabilo ali že kaj enakega, da mora izpolniti. Nič se mu ne zdi čudno, ampak nekako vzvišeno, da vstreže nasprotniku, kateri se potem lepo smeje naši nemožatosti. Kaj bi

rekel Nemec, ako bi dobil n. pr. od sodnije slovensko vabilo; ne bi li je takoj vrnil in se čutil žaljenega? Slovenec pa lepo shrani še tako očitno žaljenje narodnosti. To ne sme več biti, temveč, ako se naša narodnost ne upošteva, moramo to takoj ukreniti, da se nam pravice ne kratijo.

Jaz poznam Slovence, zelo delavnega, ali če pride n. pr. na sodnijo, govori le nemški, in še celo doma in na uradih, povsod. Čemu to? Ravno na uradih najbolj kratijo pravice naše narodnosti, in ko vem, da so isti dobro znali slovenščino, s kojimi je dotičnik govoril, ker sem pozneje jaz ž njimi slovensko občeval. S takimi in enakimi vzgledi si pokvarimo mi vse zaupanje, katero bi inače imeli do nas z nami občujoči uradniki. Ako sam ž njim govorim nemški, mi bode on samoumevno potem le nemške dopise pošiljal, in tudi nima nobega zaupanja do naše narodnosti, češ: saj je še samega sram slovensko govoriti.

Ravno to vem pri železnici: Ena je zahtevala po slovensko vozni list, uradnik jo

v nemščini vpraša, toda ona nič ne odgovori, ker ne razume. V tem pride zelo naroden posestnik in hitro pove uradniku, kaj da je, čeravno je uradnik prej dobro razumel, a se je le nalašč Nemca delal.

In ravno tako je drugod, n. pr. pri trgovcih. Jaz vem za takega, ki še slovensko znal ni, a so Slovenci hodili k njemu in vsak mu je v blaženi nemščini nalomil besed, tako da je trgovec moral včasih dolgo misliti, kaj naj bi mu dal.

Torej, Slovenci, malo bolj bomo morali že spoštovati naš jezik in govoriti le tam v drugem jeziku, kjer je v istini potrebno. Nikoli pa ne na uradih, tam morajo znati vse jezike, kar jih je v istem okraju. Ako se bomo tako držali, potem bode dobro; začeli bodo naši nasprotniki hote ali nehotе spoštovati naše pravice, da ne bodo več zasramovali naš jezik in prišlo bode tudi več Slovencev do uradniškega kruha, katerega imajo sedaj nasprotniki, da nas ložje žalijo in našo narodnost zatirajo. Bodimo povsod možati in ne dajmo, da bi z nami tla brisali.

Deset zapovedi.

1. Bodi zaveden Slovenec!
 2. Ne rabi po nepotrebnem drugega jezika!
 3. Govori na uradih le slovensko!
 4. Izreaj svoje otroke v slovenskem duhu!
 5. Podpiraj le domačina!
 6. Ne ženi se z drugo narodnostjo!
 7. Delaj zmiraj za narodni blagor!
 8. Ne govori z nikomur črez Slovencea!
 9. Ne želi tujih besed, temveč govori čisto!
 10. Podpiraj slovenska društva!
-

Slovenska gospodarska politika.

V tem največ grešimo in ravno tu se da največ narediti, namreč tu se dela z duhom in rokami. V tem so tujci napredovali in zato imajo vso moč, vso glavnico v rokah in denar je gospodar, a mi to zanemarjamo, to kri vsega obstoja na svetu. Od besed se nobeden ne živi, temveč

z živežem in tega sicer pridelujemo, toda isto, kar največ pomore do samostojnosti, zanemarjamo. Mi nimamo svojih obrtnikov in trgovcev ter tovarn. Kaj pomaga slovenski trgovec, ako mora vse iz tujih tovarn kupiti, potem se ravno tako podpira tuja stvar. Kaj pomaga, ako si z nemškimi tovarnami dopisuješ slovensko, dobiček mu pa le daješ. To je ravno tako kot bi volka prisilil, da laja in bi mu sam radovoljno dal ovco požreti.

To si moramo enkrat za vselej zapomniti, da podpirajmo le Slovence, in to je: trgovec naj kupi od slovanske tovarne, in drugi moramo kupiti le od slovenskega trgovca in obrtnika in vsi, ki blago izdelujejo ali prodajajo, naj imajo uslužbene le samo Slovence, in kupimo od tujcev le to, kar sami nimamo, kakor tujci od nas; isti le to kupijo, kar pri svojih domačih ne dobijo.

Ako se tako držimo, potem moramo priti do istega viška, kakor so sedaj Nemci. Nekaterim Slovencem se čisto nič čudno ali pregrešno ne zdi, ako kupi pri najhuj-

šem nasprotniku slovenstva, in ravno s tem koplje sebi in drugim Slovencem grob. Nasprotniki se čimdalje bolj bogatijo, dočim mi čimdalje manj imamo in to ravno pri obrtih in trgovcih ter tovarnah. Zapomnite si vendar enkrat, Slovenci, in podpirajte le Slovenca, ter ne hodite z lahkim srcem v nemško prodajalno, češ, kaj sam, jaz že kupim tu ali tam. Toda ne, niti vinarja več nasprotniku, vse kupi le pri Slovencu, naj bode še tako mala reč, saj slovenski obrt je že toli razvit, da ima skoro vse sam, kar mi rabimo. Zato sem oskrbel pregled slovanskih tovarn in rokodelcev ter vseh večjih trgovcev, pri teh kupujte, ti so resnični Slovani. Le potem se bode strl nasprotnikom njihov dohodek in ponos, ter bodo počasi mogli z dolgim nosom od nas odriniti in Slovenec bode sam gospodar na svoji zemlji.

Nobeden ne verjame, kakšen vpliv ima gospodarstvo na slovenščino. Ako se enkrat tega zavedamo in bomo podpirali le domačine, potem smo zmagali; dokler pa tega ni, potem ostanemo kar smo sedaj, namreč tlačeni narod, ki mu preti pogin, in tujec po njem hodi.

Ravno včeraj, t. j. 15. sem imel priliko slišati to-le: B: „Le v zadružništvu je moč, ko bomo Slovenci skupaj stopili, bomo vse zmagali. „Gospodar“ že spravlja nekaj vkup, pa ne vem, bo kaj ali nič.“ V: „Bolj prav ima „Štajerc“, on nas vsaj še kaj nauči.“ B: „Vi se motite, istega pišejo Nemci za Slovence, da jih vodijo za nos.“ K: „Oni V. bolj z Nemcem drži, pravi, da mu bojda vse pridelke pokupijo, on ima pa istega rad, kateri mu kaj odkupi.“

Jaz sem pa naredil, slišavši v moji trgovini ta pogovor, tale sklep: Slovencem povedati, naj si oni ustanovijo zadrugo, katera bode od kmetov vse pokupila in zanje naročevala, kar je treba. Toda pozor! Svarim pred takimi zadrugami, ki niso na pravi podlagi. Oh, koliko kmetov so že in še bodo spravile ob posestva; prej nimajo nobenega vodstva in potem pridejo ob vse in nazadnje za pokritje dolgov morajo doplačati kmetje oziroma zadružniki. In vzemi kjer hočeš, ako ne, ti prodado; to je večinoma sad nekaterih zadrug.

Ako se bodo Slovenci zavedli, bodo že jeli sami kupovati, da ne bodo nam

Nemci in židje pred nosom vse pokupili in potem obogateli in še nam narodnost kvarili, češ: Nemec pa le še kaj od mene kupi, in takega imam jaz rad, kateri z menoj kupčuje. Torej na delo, trgovci, pokažite se, da Slovenci vedo za Vas, in tovarne istotako, ter pokažite, da ste Slovenci. Nobeden trgovec naj ne kupi od tuje tovarne, to si zapomnite, temveč samo od slovanskih, in vsak tak naj se tudi kot tak naznani, n. pr.: „blago samo od slovanskih tovarn,“ ne pa, kakor sem že večkrat čital: „blago iz prvih nemških tovarn.“

Sedaj en vzgled. — V R. je tovarna z 100 delavci. Tovarnar je pristen nemčur in delavci sami Slovenci. Ko so bile volitve, jim je zapovedal voliti tistega, ki bo skrbel za nas vse. In ali ga niso vsi ubogali? Da, in to zaradi tega, ker: „saj nam on da delo, potem ubogajmo ga le.“ Torej vse škoda na škodi pri nemških tovarnah, delavci se vzgajajo v nemščini in kmalo je zagrizen odpadnik, ki še slovensko razumeti noče.

Ravno to je pri obrtnikih. Oče da sina učiti kleparstva, sin pride k trdemu Nemcu

in kmalu zna nemško, in slovensko ne govori nihče ž njim. Potem — tistih par let in Nemec je gotov, in taki Nemci so strašni nasprotniki slovanstva, domišljujoč si, Bog ve kakšni gospodje so, če znajo to blaženo nemščino lomiti. Tak odpadnik sovraži svoje prejšnje sobrate iz dna duše.

Dolžnost vsakega Slovenca je, da da svojega sina le k slovenskemu obrtniku učiti, in da skrbi, da ostane naroden. Dolžnost slovenskih obrtnikov je, da svoje učence držijo v slovenskem duhu. To nam dela veliko škodo, da kar slepo dado učiti svoje sinove k nemškim obrtnikom, največ zato: češ, se bo nemško naučil. —

Zdaj vprašam, ali je potreben nemški jezik nam, ali ne?

Je in ni. Ako imamo vse svoje, potem ga ne rabimo. Poglejmo Ogre, so tudi bolj mal narod, in kako se drže svojega jezika, saj noče drugače govoriti kakor ogrsko, če ravno zna. Jaz pravim, več jezikov potrebuje tisti, ki trguje na tuje; mi doma pa shajamo že s samo slovenščino tudi. Da bi morali mi vsi znati nemški, je neumnost, ampak nauči naj se je le tisti, kateri

jo bode rabil. Zdaj jo mora znati, če hoče sploh kaj kupiti, kar sami nimamo; toda to se mora odpraviti s tem, da Slovenci jamejo sami trgovati in tovarne staviti in to naj se zgodi kmalu. Mi imamo že veliko svojih podjetij; toda vohaj, če veš, kje je. Zato moramo skrbeti, da ljudstvo zve za slovenske izdelke. Vsakega dolžnost bodi iste povsod priporočati in naročati, nastaviti se morajo nalašč zastopniki, ki bodo zastopali samo slovanske izdelke.

Ko se bomo enkrat Slovenci tako postavili, in bomo roko v roki drug za drugega skrbeli, nas čaka boljša bodočnost. Dolžnost vsakega je, da rabi le slovenske izdelke in ne samo, da bi pri slovenskem trgovcu kupoval, temveč kupiti mora pri slovenskem trgovcu in le slovenski izdelek. Zopet pa je: kdor ima kaj prodati, naj proda le Slovincu in nikdar Nemcu, ali sploh nasprotniku slovanstva.

Kdor to bolje razume, naj druge po-
duči, kaj je na tem ležeče, da moramo drug od drugega kupovati in samo svojim domačinom prodajati svoja posestva. Potem ostane dobiček v slovanskih rokah in mo-

čnejša ko je glavnica, tem močnejši je narod, ako ima razvito obrt z veliko glavnico. Poglejmo Nemce, isti imajo vse svoje in to jih drži po koncu, ker če hočeš prijem biti, moraš nemški znati. Tega se moramo držati tudi mi: kdor hoče pri nas biti, mora Slovenec biti, inace naj gre, kamor hoče.

Torej ne sme se komu hudo zdeti od slovanske tvrdke, če tudi od drugod naroči, ako v kraji, kjer stanuje, slovanskega blaga ni dobiti. Koliko milijonov je že naloženih v nasprotnih žepih od slovenskih žuljev, in ravno to nas zdaj tlači, ker kjer je denar, se da kaj narediti, in pri nas bi nam sedaj prav prišli tisočaki in milijoni, katere smo vtaknili v tujo torbo, po svoji nepremišljenosti in neumnosti.

To se ravno v nemali meri krši tudi pri nižjih slojih na deželi. Ako se naseli v kaki vasi Nemec ali že kar si bodi Neslovan in začne gostilno, nič ne vpraša slovenski kmet, ali je ta Nemec ali Slovenec, in čeprav vidi, da je Nemec na napisu, on gre lepo k njemu in ga podpira. Ravno to je pri obrtnikih: nič se ne gleda,

ali je Nemec ali Slovenec, on kupi pri njem. To se mora bolj upoštevati, zapomnimo si enkrat, kdo je Nemec ali sploh Neslovan, naj bode, kar hoče, ali gostilničar ali trgovec ali obrtnik, njemu nič dati skupiti, ne vinarja. In Slovenci moramo skrbeti, da se bode pri nas dobilo pošteno blago in potem bode vsak rad pri nas kupoval. Trgovci, zapomnite si, ne samo, da s Slovenci držite, ampak Vi morate tudi samo slovenske izdelke prodajati, in zastopnikom, ki pridejo v nemščini kaj ponujat, pokažite vrata!

Tukaj pri nas je danes še nemogoče vse pri Slovencih kupiti, toda zato moramo skrbeti, če ne drugače kot tako, da ustanovimo mednarodno slovansko trgovsko društvo, katero bi moralo biti na delnice. Isto bi moralo nadomestiti v krajih, kjer ni slovenskega trgovca, da dobijo Slovenci vse potrebščine od društva in ono mora imeti samo slovansko blago. Ko enkrat ustanovimo to društvo, mora ono služiti trgovcem tudi, da od njega dobijo blago na velikem; isto lahko od slovanskih tovarn vseh strok blago kupi in potem isto

po zastopnikih prodaja, v tem ima lahko eden zastopnik vse reči in vse samo od Slovencev.

Jaz poznam Slovence, ki zastopajo najbolj germanske tovarne ali trgovce; potem bi se tem dalo tako zastopstvo. S tem bi odpravili velikanski nedostatek in Slovencem bi pomagli do poštenega in narodnega blaga. V krajih, kjer ni slovenskih trgovcev, ali da so samo taki, ki le nemške izdelke prodajajo, tam bi moralo isto društvo odpreti svojo trgovino ali krčmo. Kjer so enkrat narodni trgovci, tam bi služilo društvo tudi za posredovanje istim, da jim proda blago ali da jim daje nasvete in jih ščiti pred propadom.

Ustanovimo si tako društvo in poskusimo vanj vplesti tudi posojilni in hranilni promet in nakup blaga naravnost od kmetov, toda kdor hoče od društva kaj kupiti ali prodati društvu, mora biti njega ud. Potem bi kmetje dražje prodali in trgovci po zmerni ceni kupili. Kmetje, ustanovite tako zadrugo, potem potisnemo žide v kot in Nemce tudi; saj Slovenci nočejo začeti trgovati na veliko in društvo to lahko stori.

Posojilni promet bi poskusili osnovati tako-le: Denar bi se obrestoval po 3⁰/₀ in posodili bi ga na 3¹/₂⁰/₀ ali na 5⁰/₀ in potem 1¹/₂⁰/₀ se vsakikrat odplača. Kdor mora plačevati 5 in 6⁰/₀, takemu je nemogoče izhajati, posebno kmetu ne, saj nobeno posestvo ne nosi niti 3⁰/₀; katero 3⁰/₀ nosi, je izvanredno lepo in rodovitno posestvo; največkrat nese le 1⁰/₀, in hiše po mestih nesejo tudi samo 4⁰/₀, ako so drago oddane. Isti, koji ima denar v hranilnici naložen, dobi brez vse skrbi in truda tudi 4⁰/₀ do 4¹/₂⁰/₀ na račun istih, kateri imajo denar izposojen. Sedaj vzemimo, jaz imam posestvo v vrednosti 500.000 K; od njega dobim vsako leto komaj borih 3000 K čistega dohodka; če pa jaz teh 500.000 K vložim v hranilnico, imam po 4⁰/₀ vsako leto 20.000 K obresti in to brez truda, brez skrbi, na posestvu pa se moram še jeziti s tem in onim. Največ dandanes nese, kdor ima denar posojen na 5 in 6⁰/₀, ta postane bogat, da sam ne ve kedaj in to so večinoma trgovci, židje in Nemci. Temu moramo priti v okom in potem bo dobro.

Veliko boljše tudi niso posojilnice; one imajo 5 in 6% podstavek za posojila, skoraj nemogoče je, da bi potem obrtnik ali kmet izhajal. Ako bi pri posojilnicah vsaj to bilo, da bi se čisti dobiček razdelil po razmerji dolgov, to je: kdor ima več izposojenega, ta dobi več dobička, ne pa, kdor ima več deležev; potem bi tudi bilo bolje. Zdaj je tako, več ko je dolžan, več mora plačati in zakaj to, čemu se dobiček ne pripisuje istim? Dobiček bi morali imeti dolžniki in pravico glasovanja po razmerji vplačanih deležev.

Ravno tako zlo so koleki na dolžna pisma. Tisti, ki si zato denar izposodi, ker mu slabo gre, mora zato še plačati visoki kolek na dolžno pismo?

In taki in enaki nepotrebni troški še bolj tlačijo že inace itak dovolj tlačnega dolžnika. To bi se moralo odpraviti.

Zopet drugo je, kar spravi veliko obrtnikov, trgovcev in kmetov na nič, namreč tekmovanje in prisilna prodaja. Prvo je, da se naseli kak tujec pri nas in s tekmovanjem uniči domačina, potem pa, ko je enkrat domačin uničen, nastavi tako ceno,

da si pridobi prej zgubljeno. Drugo je zopet, da trgovec obljubi kmetu za blago nizko ceno in ta v stiski mu mora dati, ali da prej denar posodi in oni mora dati potem za ceno, kakor jo nastavi kupec. In ako je kupec nepošten, odira s tem uboge kmete, da je groza in obogati v kratkem.

Proti takim in enakim dejanjem bi se moralo drugače postopati, namreč cena vsemu blagu bi morala biti zakonito potrjena, tako da tisti, kateri ceneje kupi, bi bil kaznovan in istotako, kdor ceneje proda, ali kdor bi hotel prisiliti že tako ali tako, da se mu ceneje kot je tržna cena, odda. Posebni mojstri v tem so nekateri trgovci. Na nekaterih mestih se blago pripelje in je kmet prisiljen tam oddati; tistih par trgovcev pa se domeni, češ: nič več ne plačajmo kot toliko, saj mora dati. In to je res. Jaz vem, da so blago, za katerega jaz dobim za m² 32 K, trgovci pokupili za 20 K in še ceneje. Ali ni to nemarnost, če ima pri m² 2 K, je itak dovolj, ne pa kar 16 K, seve potem mora obogateti.

Vse, kar je prav, toda kdor hoče tako ceno kupiti in prisili v to, je brat sleparjev, zato na delo, da se kaj takega odpravi. Čeravno sem sam trgovec in ravno v ti stroki, ki se da najbolj slepariti, namreč pri lesu, toda kar vidim in slišim, se mi zdi že preveč. Včasih kmeta tako belijo, da je groza in da se sam kmet ne spozna, kako je na nič prišel. Trgovec pa se slepariti navadi, da potem pravi, češ, to je „fina špekulacija“, toda s tako „fino špekulacijo“ se gotovo nobeden pošten človek ne sprijazni.

Trgovci, bodimo pošteni in plačajmo pošteno, potem se bode nam in kmetom dobro godilo, da ne bodo zmiraj za nami kazali, češ: saj ni bogat, kdor ne goljufa!

Nekateri trgovci bi niti izhajati ne mogli, ako bi ne goljufali, in zakaj? Jaz sem imel tri leta prodajalno raznega blaga in v tem času se mi je za 1500 K blaga pokvarilo in 1000 K sem dal na upanje, katerih še danes nimam, toda na samih živilih. In če tožim, znam še sodnijske stroške sam plačati. Zategadelj že vem, da mi je drugi trgovec rekel: „Jaz moram

drugim več računiti, (to je, da več naračuni kot je res, ali da mu manj blaga da kot račun), da isto noter spravim, kar mi drugi odnesejo.“ Seve, potem plača pošten za nepoštenega.

Ti nedostatki se morajo odpraviti in sicer ali da trgovci ne bodo več na upanje blago dajali, ali da bo tisti moral to odslužiti, kar je na živilih dolžan.

In zopet veliko jih spravi na nič podpis, da podpiše kako menico ali že kaj enakega, največ pa, da podpišejo, da sami ne vedo kaj, kakor tukaj eden: z F. sta naredila pogodbo ustmeno, da on kupi od F. hišico in da plača, kolikor more. Šli so ter naredili pogodbo, toda čisto drugače, namreč, da če kupec v 6 mesecih ne plača, je hiša zopet upnikova. Kupec nemški ni razumel in je pogodbo podpisal — in zdaj so ga vrgli iz hiše. Tako je, večkrat kdo podpiše, da še ne pogleda, kaj da je. Ako ti kdo da kaj v podpis, preberi poprej in šele potem podpiši, ako pa je kaj napačnega, ti ni treba podpisati. To bi morali nekoliko bolj omejiti, namreč kadar se podpis poverja, se mu mora prečitati pogodbo in

ako je v drugem jeziku pisana, kot ga je kupec zmožen, bi se moralo prestaviti, da bi oni vse razumel in da lahko ugovarja, ako bi bilo kaj napačnega, ne pa kar slepo, da se le podpiše in dobro je. Ravno tako je pri nekaterih zastopnikih. Prej reče, da bode blago tako in tako in oni se podpiše, nazadnje pa dobi blago, ki ni niti polovico toliko vredno. Pri zastopnikih bi morale tovarne in sploh vsak, ki iste ima, malo bolj paziti, da ne bi kakoršnegasibodi lumpa vzeli za zastopnika. Nepošten zastopnik krade čast vsem drugim poštenim zastopnikom, da še potem istim nič ne verjamejo, in tovarno ali tvrdko, katero zastopa, spravi ob ves ugled. Zato pozor pred nepoštenimi zastopniki! Zastopniki bi morali biti največji poštenjaki in ne narobe, zato morajo skrbeti dotične tvrdke same, da imajo poštene zastopnike, da potem ljudje ne pravijo: „kakrašen zastopnik, taka tvrdka.“

Zakaj se ne brigamo za volitve!

Ako je v kakem kraju volitev, potem večji del volilcev doma ostane, češ: „brez mene bodo že izvolili.“ In ravno to je vzrok, da tako pogosto pademo in da v važnejše postojanke niti volimo ne, kakor: v okrajnih odborih, pri zavarovalnicah, in drugje. Ko rokodelec dobi tako glasovnico, ali že kmet in trgovec ravno tako, jo najraje porabi za —! namestu da bi volil takega Slovenca. In kako hoče voliti, če ne ve, koga bi volil.

Zato, slovensko časopisje in slovenska narodna stranka, za vsaki kot moramo si postaviti kandidata in volilce že prej poučiti, zakaj se gre in kako, da bodo rajši šli volit, kakor pa da vsakikrat si nasprotniki izvolijo ravno kogar hočejo in da potem z nami delajo, kakor sami hočejo. To smo si krivi čisto sami! Zakaj ne volimo? In še bolj naše vodstvo, zakaj ne postavi kandidatov? To se mora zdaj jenjati, pri vsaki taki volitvi, naj bode katera hoče, moramo imeti svojega kandidata, in to spada v delokrog narodne stranke.

Kadar bodo volitve, naj nobeden ne reče: „brez mene bodo že napravili,“ temveč vsak naj si misli: „ravno če jaz ne volim, znajo propasti, ker jim eden glas manjka.“ Kolikokrat se je že zgodilo, da je eden glas bil odločilen in da so zaradi nemarnosti volilcev zmagali nasprotniki, ker niso vsi prišli volit. Torej kadar je volitev, vsi skupaj in zmaga bode naša. Take, kateri pravijo „brez mene bodo že izvolili,“ morajo drugi nato opomniti, kaj iz tega lahko nastane, namreč da manjka njegov glas in potem so ravno zaradi njega se vsi drugi trudili brez uspeha, in tak je potem kriv in odgovoren, da je trud vseh drugih zastonj. Ali bo imel lahko srce, da je kriv propada, tak je narodov izdajalec! Vsi na noge, kadar so volitve in vsak mora vedeti, koga bode volil, in za to se mora brigati narodno vodstvo v občini. Ako imamo enkrat svoje zastopnike v odborih, takrat šele zamoremo zahtevati, da se slovensko uraduje in pokazali bomo, da smo tukaj, ter da še ne spimo. Dokler imamo le nasprotnike v odborih, smemo upati, da bomo zmiraj na slabšem kakor smo, ker

isti samoumevno nato gledajo, da kolikor mogoče največ nam škodujejo. Zato glejmo, da to odpravimo in da izvolimo svoje zaupne može v vse odbore, kakor: okrajni zastop, šolski svet, zavarovalnico proti nezgodam, v cenilno komisijo, na davkariji i. t. d. Sedaj vzemimo, ako en Slovenec ne da davkariji izjave na primer od dohodkov, potem se na davkariji vpraša cenilce in ako je isti Nemec, potem bode samoumevno rekel, da ima Slovenec silno velike dohodke in vspeh je ta, da se slednjemu potem naloži ogromni davek. Torej pozor na vse, v vsaki kotichek svoje zaupnike, kateri morajo skrbeti za pravico in da pride Slovenec do boljše veljave!

Naše ljudstvo se vse premalo briga za to in jaz mu niti ne zamerim, saj ne ve, za kaj se gre, in podučí ga nihče. Ali pa ga včasih kdo podučuje in sicer tako, da več škoduje kakor koristi, in potem nima niti zaupanja do tistih, kateri ga hočejo na pravo pot pripeljati.

Sedaj je pri nas že toliko strank, da se sami več ne spoznamo. Tako je: klerikalna, socijalna in nova narodna. Vprašanje

je, katera je prava? To vprašanje je ravno tako, kot: katera vera je prava? ali: kaj je elektrika? Okol tega vprašanja ni niti varno hoditi in zato se ga vsi izogibljejo kot mačka vrele kaše. No, jaz se ga ne bodem. Ako bode narodna stranka v Celju to delala, kar je označila, potem je dobro: poslanca postaviti za vsaki sloj in stroko in zanj moramo iti vsi v boj. Tako na primer izvolimo: enega poslanca kmeta, enega advokata, enega obrtnika, delavca, potem smo zastopani vsi. Toda vedeti moramo, da se ne gre zgolj za jezik in politiko, temveč nujno potrebno je, da rešimo gospodarsko vprašanje. Ni moja naloga to razmotrivati, toda dotakniti se tega moram, ker ta knjižica je namenjena nižjim stanovom, to je nešolanim; olikani in učeni je gotovo ne bodo prebirali. Ali škodilo bi Vam tudi nič: vsega nobeden ne ve in več glav več ve.

Z gospodarstvom smo pri nas tako zavozili, da ne vemo, ali bode mogoče še izpeljati ali ne. Jaz menim, da še, toda potem morajo tisti, ki imajo kaj odločevati, vprašati tiste, kateri črevelj nosijo, ker le

tisti vedo, kje jih tišči in med temi sem tudi jaz. Zato Vam povem, kje nas kmete in delavce žuli.

Delodajalec in delavec.

Začnimo pri delavcu; kakšne ima on pritožbe? Vsak delavec se dandanes pritožuje, češ, da so premale plače in da ni dela; pravijo, da jih je vse preveč in zato nimajo dela. In res je tudi, na primer na Dunaju je več tisoč delavcev bilo brez dela.

Zdaj vprašamo kmeta, kaj on pravi. On reče: dela imam, da ne vem, kaj bi delal; delavcev pa ni, da bi delali, vse gre v mesto.

Torej kaj je vzrok? No, nič lažjega nego odgovoriti na to. Delavec ima pri kmetu manjše plačilo kot v mestu in bolj sam nase je navezan v mestu; pa vsak večer dobi družčino in večjo plačo. Zato je v mestih večinoma preveč delavcev, pri kmetu pa nič. Drugo je zopet, da mora pri kmetu včasih malo bolj delati kot v kakšni tovarni in delavcem se nekako častno zdi tovarniško delo. Večinoma so si kmetje in

delavci v laseh kakor pes in mačka, in kaj je temu vzrok? Jaz vem iz lastne skušnje. Ko smo gnoj vozili in sem volarju rekel, da mora bolj gosto voziti, je bil zaradi te besede tako užaljen, da ni niti jest šel in se je potem tako dolgo kujal, da sem ga moral odpustiti. In to kmetom tako greni njih položaj. Kdor ni zmeraj povsod sam zraven, se sploh nič ne stori in če potem kaj reče, je pa ogenj v strehi. To je spravilo kmete ob vse veselje do kmetije in potem pravi: kaj se bomo še jezili, rajši dam sina v šolo, da se kaj nauči in potem živi brez jeze in dela. No, delati mora potem tudi, namreč z glavo. Tako propada kmečki stan in bo, dokler ga bode kaj. Najboljše bi bilo, ko bi bili na svetu sami zdravniki ali sami trgovci ali kaj vse, namreč taki stanovi, ki si ne služijo z rokami kruh, temveč z glavo. Potem bi lahko drug drugega zdravili in drugemu prodajali, dokler bi imeli kaj; potem bi vsi vkup pomrli sredi polnih blagajn brez živeža, za katerega skrbita delavec in kmet, ker ista dva sta bojda nepotrebna, neumna stanova.

Vsi stanovi morajo biti, in^oče si življenja niti misliti ne moremo. Toda zakaj se zaničujemo drug drugega, saj: „človek je človek in vsi smo jednaki, naj si bode potem delavec ali kmet ali najbolj učena oseba, vsi imamo eno in isto podobo in vsi bodemo po smrti kup smradu. Vsi stanovi bi morali drug z drugim občevati, ne pa če vidi kak navihan gospodič delavca ali kmeta, mu že od daleč smrdi; saj bi bil ti tudi tako neumen kot delavec, ako ne bi bil učen, znabiti še bolj. Zopet pa sovraži delavec gospoda in mu včasih sredi pota našteje lepih priimkov in to večinoma ravno takim, ki so prej delavca spoštovali, in sedaj ga sovraži še isti. Tako torej gre ta stvar drug črez drugega in tisti, ki skupaj drže, se nam smejejo, ker po kalni vodi se lahko ribari. Ti so židje, isti se spoštujejo med seboj in zato so bogati, da je groza.

Zapomnimo si enkrat to in podpirajmo se vzajemno. Sedaj smo kakor mačke in miši. Isti sloji, koji bi morali najbolj skupaj držati, so si najbolj nasprotni. Sploh se priporoča in bi tudi moralo biti tako,

da bi živeli v miru med seboj, namreč da bi najvišji gospod občeval z najnižjim delavcem in delavec bi moral spoštovati svoje predpostavljene in isti bi morali gledati, da dobi delavec svoje in ne da se mu včasih po vseh možnih načinih odtegujejo težko zasluženi krajcarji.

Država bi morala zato skrbeti, da ne bi delavec bil nikdar brez dela in delodajalec ne brez delavca, ako ga potrebuje. Osnovati bi se morala posebna posredovalnica; ako bi delavec delo zgubil, se oglasi tam in mu delo preskrbijo in istotako, ako bi bil kmet brez delavca, bi ga tudi on lahko tam dobil. Iti bi moral delat vsako delo, katero zna; to se vidi iz knjige, v katerih strokah je že delal, in delo, katero more delati, bi moral vsak brezpogojno prevzeti, inace bi se kaznoval. Ker ravno za tem grmom tiči zajec, namreč, ako delavec dela v tovarni, potem se mu pa reče: ti, ali bi šel k meni drva delat? pravi nato: „rajši stradam, kakor bi pa šel k tebi.“ Tako je, v tovarnah je preveč delavcev, na polju jih primanjkuje. In čemu to? To se mora odpraviti in tudi to, da

kateri delavec ima prevelike zahteve, bi se moral ravno tako kaznovati kakor delodajalec, ki delavca preveč po nepotrebnem trpinči. Kateri delavec bi brez vzroka šel od delodajalca, bi moral biti kaznovan in isto, ako delodajalec istega brez vzroka odpusti. Poznam delodajalca, kateri je delavca odpustil (spodil ga je), ker je slovenski govoril pri delu; saj je prej videl, ali je Nemec ali Slovenec, zakaj ga potem vsprejme. In več takih malenkosti, namreč tudi zato, da ni tako volil, kakor je delodajalec zahteval, ali da ga ni pozdravil. Taki vzroki bi morali biti neveljavni za odpustitev in ravno tako delavčevi vzroki, da bi šel kar tako brez pravega vzroka iz službe.

Država bi morala za to skrbeti, da se na isti kraj delavci spravijo, na katerem jih primanjkuje in nasprotno iz kraja, kjer jih je preveč. Tako bi morali skrbeti, da delavec ni nikdar brez dela in s tem bi se odpravilo marsikatero zlo.

Reveži in občina.

Reveži nekatere občine takorekoč popolnoma uničijo. In na to bi se moralo tudi ozirati in sicer na ta način, da se osnuje vsem delavcem pokojnina, in v ta pokojninski zaklad bi moral plačevati vsak delavec na dan vsaj 10 vinarjev; ako bi potem zbolel ali se ponesrečil, dobival bi pokojnino iz tistega zaklada in s tem se olajša občini breme, delavcu pa se skoraj nič ne pozna.

Večinoma delavcev in istotako vseh drugih, — toda drugim se toliko ne pozna, kateri imajo veliko denarja, — po nedelavnikih ali tudi delavnikih popivajo po krčmah in tako zapravijo skoro celi zaslužek, povrh si pokvarijo še zdravje in večinoma tudi nравnost. Smešno je res, toliko pisariti o tem alkoholu, koliko knjig so že spisali in kričijo „pomagajte, pomagajte!“, toda to vse nič ne izda. Pač pa bi izdalo to-le: izgotoviti se mora postava, po kateri nobeden odraščeneц ne sme na dan več kakor $\frac{1}{2}$ litra vina ali 1 liter piva ali $\frac{1}{10}$ žganja ali 2 litra sadjevca ali tropi-

novca popiti. Sedaj mi bode pa kdo rekel, da je to nemogoče in da bode dotični v vsaki krčmi toliko popil in bo ravno tako, kot prej. To se mora tako-le preprečiti: Vsak bi dobil znamke in istih se mora vsaka glasiti na dan, mesec in leto, to je, ta in ta dan je ta veljavna; ako jo ta dan ne porabi, zgubi veljavo, torej ako bi deset dni nič ne pil, potem ne more enajsti dan enajst litrov piva popiti; ako bi to veljalo, je potem ravno tako kot prej. Krčmar bi moral imeti posebno skrinjico, v katero bi on ne mogel, in v to bi moral vsak dan vreči povezane znamke, katere so dali pivci. Potem je nemogoče krčmarju dati vino na zapadle znamke, ker to bi se videlo v skrinjici, da so znamke zmešane pri dnevih. In zloraba znamk bi morala biti strogo prepovedana, dotičnik bi se moral kaznovati. Kaj pa s kmeti in s takimi, ki več vina skupaj kupijo? Takim bi se vino dalo brez znamk, toda ko je spijejo, bi morali toliko znamk skupaj imeti, za kolikor je bilo vina. Služabnik bi kmetu moral oddati znamko, kadar dobi vina, naj si bode za karkoli; ali pri takih bi bilo najumestneje, da se

dajo znamke delodajalcu, kateri vino k obedu daje, ker drugače bi imel zmiraj sitnosti, in kadar oni želi, bi mu dal znamk, za kolikor dni hoče, samoumevno da potem bi mu on vina ne smel dati.

To se bode zdelo komu neumno in pretirano, da bi se moglo tako paziti na pijačo. Toda ali sedaj ni nič neumno, da gospodar zapravi vse premoženje, ali delavec ves tedenski zaslužek, ali fant napoji deklet, da jo potem lažje pregovori, ali toženec — priče, da krivo pričajo?! Takih in enakih lepih čednosti je dovolj. Pri pijančevanju, in samo to, kar bi zapil, to bi bilo pri nekaterem nič. Poglejmo pa naprimer pri kmetu; on pije v krčmi, doma se mu godi škoda; povsod, kjer ga ni zraven, in isto je pri obrtniku ali pri delavcu, ko pije v nedeljo in še potem v ponedeljek, v torek je bolan i. t. d. Iz tega izvira marsikatero zlo, večinoma berači.

Jaz sem poznal berača, ki je, kadar je imel denar, dajal godcem kar po 10 kron in celi hiši je vino plačeval; na stare dni pa je bil berač, toda on nikoli ni prosil, ampak zahteval, češ, lačen sem, daj mi

jesti, ali denarja nimam, daj mi krajcar, a prosil ni. Vzel je le, kar mu je drugi ponudil, ker ga je peklo, da je poprej tako postopal; in nazadnje je siromak umrl v stelni uti, brez da bi kdo prej vedel, da je bolan, — našli so mrtvega. Ako kdo reče, da ni vredno zavoljo pijančevanja postave narediti, potem jaz pravim, da je temu živina bolj pri srcu, kakor ljudje. Za zverino je postava, kedaj se sme loviti, kedaj ne; človek pa se sme zmeraj loviti v krčme! Ako bi se to napravilo, bi bilo vsako leto par tisoč ljudi več na svetu in par tisoč manj v norišnicah in par tisoč manj beračev.

Toda jaz itak vem, da za kaj dobrega so gluhi tisti, ki imajo tukaj kaj govoriti, na vsa ušesa, ker ga sami radi vlečejo. Storite vendar to, saj vidite, da je skrajni čas! Ali hočete imeti same berače v državi? Kaj pomagajo govori, društva, svarjenje in vse, — nič, ako se bode pa to naredilo, je s par besedami vse gotovo.

Kaj je s pokojnino? No, to bi potem plačevali, namestu da sedaj zapijejo, skrbeti mora država za delo, čemu potem je,

ako ne bode za svoje podložne skrbela? Pokojnino bi si moral zmiraj delodajalec pridržati in jo on vplačati za delavca. Nekateri delavci so zato, da bi plačevali pokojnino, zopet drugi so nasprotni temu. Sevé, potem bi se to ne vprašalo, temveč vsak mora plačati, kadar dela in kadar ni bolan in to vsak, ki nima toliko premoženja, da se lahko iz tega živi, ali da mu to ne nese toliko, da bi mogel izhajati (ako je zadolžen), potem bo imel vsaj to pokojnino. Ako tisti, ki imate v tem odločevati, gojite le še malo ljubezni do rodu človeškega, bode to takoj storili. Znani so mi pijanci, (in le večinoma so taki), ki potem, ko se strezni in vidi prazen žep ter ima težko glavo, v želodcu pa nič, pravi: „oh, kako sem neumen, nikoli več ne grem pit.“ Seve, dokler do pijače ne pride, ko pa enkrat do pijače pride, pozabi na vse. Zato, ako bi se to storilo, bi bil takorekoč blagoslov vsem ljudem; pijancem, da bi se poboljšali in drugim, da bi se več s pijanci ne jezili. Pokojnina je za vse dobra, ker nekateri pride v nesrečo in je potem berač; ako bi dobival pokojnino, je lahko doma

in ni treba, kakor nekateri morajo, s svojo leseno nogo po svetu hoditi, — čemu to?

Ureditev socialnega vprašanja.

Kaj je torej z občinami zaradi oskrbe revežev? Iste bi morale pobirati pokojnino in isto poslati na osrednji pokojninski urad, potem bi odpadli vsi reveži od občine, in istim bi se bolje godilo kakor sedaj. Zdaj dobijo na mesec po 2 do 6 K, ali je mogoče s tem živeti? Jaz menim, da ne. Od pokojninskega urada bi moral dobiti na mesec najmanj 25 K, potem je brez skrbi doma in ni mu treba beračiti ali se bati, da bi stradal.

Plače se morajo urediti tako, da zamore živeti vsak, in sicer pri delavcih najbolj. Nekateri imajo po 40 vin., drugi 80, tretji 1·20 ali 1·60 ali 2— ali 2·40 K na dan plače. Plača mora biti ta-le: Ako dobi hrano in mora celi dan pošteno delati, 1 K na dan; ako si mora sam hrano oskrbeti, 2 K na dan, in če ima potem takem zmiraj delo, lahko pošteno živi. Sedaj plačujejo v nekaterih krajih grozno malo, v drugih

zopet precej veliko in to je vzrok, da na nekaterih krajih delavcev manjka. In kako tudi bode nekateri kmet plačal na dan 1 K, ker niti toliko ne pridela in ti kmetje večinoma največ delavcev rabijo na polji in v vinogradih. Zato se morajo bremena takim slojem olajšati in jih podučiti o umnem gospodarstvu. Največ tem kmetom vzamejo obresti; ako bi se iste uredile, bi bilo takorekoč rešeno kmetijsko vprašanje, zakaj da kmetje propadajo. Bogastvo hranilnic in posojilnic je iz krvavega denarja, kmet si ga od ust pritrga in kočar istotako. Pošteno bi bilo, da bi jemali le 3% in kdor v hranilnico da, da bi dobil 2% ali 2½%. Jaz po pravici trdim, da skoraj ni trgovine ali kmetije, ki bi 5% nesla od vrednosti.

In zakaj so kmetje tako zadolženi? Zato, ker oddajajo predrago posestva svojim potomcem. Le-ti prevzemajo posestva za ceno, kakor bi jih kupili, a ta posestva ne nesejo niti 2%, hranilnici plačujejo potem 4½%, ako so obresti male, inace 5 in 6%. Ako mu posodi kdo drugi, je še slabše; hranilnice so itak takorekoč blagoslov za kmete in še večji bi bil, ako bi obrestno

mero malo predrugačili. Zakaj se to ne bo ali pa šele pozno zgodilo, da bi obresti zmanjšali? Ker sedijo sami bogataši pri odločilnih mizah in nekateri so v resnici taki, ki nas nižje sloje imenujejo „pse“. Taki res niso več ljudje, zato si moramo s pomočjo volitev pomagati sami, da se takih „nadjudi“ znebimo. No, nekateri so pošteni, a si še ne vedo preračunati, kje je največji vzrok dolgov, namreč v odstotkih. Poslanci, storite to, odpravite 5 in 6% obresti, in oskrbite 3%, oskrbite tudi pokojnino ter odpravite pijančevanje in blagostanje se bode kmalo pokazalo kot nasledek tega. In to bi moralo biti v celi Avstriji vpeljano brez ozira na jezik.

Pri jezikovnem vprašanju bi morali dati, kar vsakemu gre. Ako se pošlje od državnega ali kakšnega koli mednarodnega urada dopis, naj se pošlje Slovcu popolnoma slovensko in Nemcu popolnoma nemško. Istotako na sodnji, tam bi morali z vsakim razpravljati v jeziku, v katerem hoče (ako je ta jezik deželni jezik, samo-umevno, da je v drugih nemogoče) in vpisavati v zapisnike v jeziku, v katerem se

stranka izpovedava ter ločiti zapisnike v vse deželne jezike, tako na primer: Pri nas je deželni jezik slovenski in nemški, potem bi nemško stranko vpisali v nemški zapisnik in slovensko v slovenskega. To bi moralo biti pri vseh uradih. Tiskovine tudi v popolnem deželnem jeziku in ne dvojezične, ker potem je že tisti žaljen, kateri je spodaj. Od tega so izvzete le občine, iste smejo dopisovati v jeziku, v katerem hočejo in zahtevati od oblastev dopise v jeziku, v katerem hočejo in oblastva pa jim to morajo dovoliti, ker vsaki občini je nemogoče uradovati v vseh deželnih jezikih, ker je le za mali okraj in župan večinoma ne zna obeh jezikov.

Ako se enkrat to uredi, je rešeno politično vprašanje. Čemu povzdigovati eden jezik nad drugega, saj vsi plačujemo davke in vsi imamo ene in iste dolžnosti. Torej proč na uradih z nacijonaliteto, tam naj stopi v veljavo enakopravnost! Od tega izvzeta so seveda narodna društva i. t. d., to je le za urade, kateri so za vsakega in sicer za državne, železniške i. dr., ti morajo z vsako deželno narodnostjo vedeti občevati.

Tako je na železnicah. Tam imajo le vse nemško, zakaj ni tudi slovensko zraven in sicer ne pod nemškim, temveč popolnoma samo zase in samo slovensko. Ravno tako z voznimi listi, na eni strani bi morali biti slovenski na drugi nemški. Pri pošti ravno to; zakaj nimajo popolnoma slovenskih tiskovin, če imajo popolnoma nemške? Torej proč na uradih s takim postopanjem! Vsem narodom enake pravice; čemu imamo enake dolžnosti, ali pa še večje tisti, kateri smo zatirani. Ali ni pri vojakihi tako? Kadar je vojska, moramo biti prvi v boju in gremo zadnji iz boja, ali pa nas same potisnejo v žrelo smrti (Kraljevi gradec). Ali je bilo to pošteno, kar se je tam zgodilo, namreč da so naši naše zaveznike postrelili namestu Nemcev, in Nemci pa naše, da je bilo veselje?! Jaz ne vem, kaj vlada misli; saj vendar nismo psi ali kali. Dajte nam pravice in ne samo, da nas rabite za hrano topovom! V zahvalo, da branimo domovino, imamo potem breco. Pregovor „dobrota je sirota“ je pri nas bitka resnica.

Ali temu mora biti konec. Zahtevajmo, in dati nam morajo, saj je v korist nam

in onim, ker potem vendar zamoremo reči, da smemo vladi zaupati. Sedaj hodijo po naši narodnosti in mi mirno gledamo. Ali se ne boste vzdramili in glasno zahtevali svojih že danih pravic? Saj so vsi narodi enakopravni, zato naj nam dajo, kar so nam obljubili! Dolžnost naših voditeljev in poslancev je, da to spravijo v veljavo, kar imamo obljubljeno, inace moramo vzeti sami.

Mi smo povsod tlačeni, še celo na Kranjskem imajo Nemci večjo prednost pred Slovenci. Spametujmo se vendar in pomagajmo si sami. Vsi vkup kakor eden mož in dati nam morajo, ako hočejo ali ne. Prvo je, da sedaj spravimo v vse odbore, zastope i. t. d. kolikor mogoče največ narodnjakov. Ko enkrat to dosežemo, potem začnemo vpiti, da bo groza, in dati nam morajo glavnico z obrestmi vred nazaj. Dokler smo v spanju pravičnega, lahko delajo z nami, kar hočejo, toda postati mora drugače. Narodnjaki na delo in zmaga je naša!

V slogi je moč.

Slovenci in Slovani sploh, združimo se, da bodemo jedno slovansko deblo, katerega ne omaje noben vihar! Prvo oskrbimo, da bodemo vedeli drug za drugega in Slovenec podpiraj le Slovenca; ne daj Nemcu po nepotrebnem niti vinarja. Vsak naj nikoli ne govori z drugim v neslovenskem jeziku, ako ga nasprotnik razume. Vsak Slovenec naj bi bil ponosen, da je Slovenec in ne se sramovati slovensko govoriti, ali le od zunaj kazati, da si Slovenec. Ako se bodemo Slovenci tako držali, znamo kmalu postati iz tlačениh trpinov narod, ki se ga tudi upošteva in ne kakor sedaj, da nas povsod prezirajo in tlačijo. Na noge torej, predramimo se in začnimo delati in ne spimo še delj v škodo sebi in korist drugim.

Vsak Slovenec, ki ima pravico voliti, naj voli moža, kateri bode nas v istini zastopal ter se potegoval za naše pravice. Ako hočemo biti tudi v gospodarskem oziru napredni, moramo najprej urediti

kmetijsko, to je delavsko vprašanje, in odpraviti zlorabo dolžnikov i. t. d., kar je že spredaj povedano.

Naš jezik in tujke.

Namreč to so tuji izreki, katere mi Slovenci rabimo, ali po potrebnem, ali pa tudi in sicer večkrat po nepotrebnem. Mnogokrat sem čital v časnikih izraze, ki so bili popolnoma nepotrebni, ker imamo Slovenci itak že vdomačene take besede. Na primer: Kapital = glavnica, manever = vojaška vaja, so se koncentrirali = so se spopolnili ali združili, in veliko takih in enakih. Čemu to, ako imamo slovenske izraze, zakaj bi potem rabili grde tujke? V tem časniki veliko grešijo, in tudi trgovci; tako poznam trgovca, ki ima v slovenščini tele besede „zaloga en detail in en gros.“ Čemu to, ali nimaš slovenskega izraza? Saj imamo slovenske izraze, rabimo le iste, in ako teh ni, rabimo šele tedaj tujke. Čemu Slovenci ne ustanovimo zvezo, katera bi nam oskrbela takih izrazov? Sedaj pa

si jih mora vsaki obrtnik sam delati, ako jih hoče imeti. Torej na delo! Zapomnimo si: ne rabimo nobenih izrazov v tujem jeziku, ako imamo slovenske.

Čemu toliko dolgov?

To vprašanje je najbolj zamotano in je vendar za nas Slovence velikega pomena, namreč da bomo znali se tega neprijatelja tu in tam izogniti, ali da ne bomo drugemu po nepremišljenosti nabasali na glavo brezpotrebni skrb in nazadnje — beraštva. Prvič se to najbolj dogaja, kadar mladi prevzame posestvo, potem drug drugemu nagajajo, češ, če ti ne vzameš za to ceno, bodem pa jaz i. t. d. In mladi je še neizkušen, in seveda vzame. Na primer A je prevzel posestvo v vrednosti 300.000 K za 120.000 K; dedičev je 5; zdaj dobi vsaki 24.000 K. Seve je to lepo, a vprašam sedaj, kako bode prvi na posestvu izhajal; ono je sicer vredno 300.000 K, ta ga za toliko lahko proda, ali on ne more začeti gospodariti in dolgov plačevati, ker nima s čim. No, potem si izposodi istih 120.000 K pri

hranilnici ter odplača dediče. Kaj pa zdaj? Obresti od 120.000 K po $4\frac{1}{2}\%$ ter $1\frac{1}{2}\%$ na odplačevanje je skupaj 6% , torej je 7200 K obresti vsako leto in to trpi okoli 32 let, predno je dolg uničen. Ako je posestvo lepo in rodovitno, bode gospodar že še izhajal, če je varčen. Čez 35 let to posestvo zopet odda sinu, in še ni niti prvi dolg poplačan. Sin si mora zopet denar izposoditi, tako da je še več dolžan kot prej njegov oče in tako gre naprej in to tako dolgo, dokler ni posestvo uničeno ali pa gospodar prodan. Tukaj naj bi malo bolj pazili stariši, da ne uničujejo tako svojih nespametnih otrok. Koliko slovenskih domov je že na tak način prešlo v tuje roke. Torej stariši, ne odirajte svojih lastnih otrok, temveč oddajte jim tako, da bodo lahko gospodarili. Kjer je veliko dedičev, tam je križ; vsak hoče posestvo in isti, koji je prevzame, naj bi je takorekoč kupil brez denarja. Vsak bi se odtegoval, ako bi moral kupiti posestvo brez novcev, češ, kako hočem gospodariti, če nimam s čim plačati, in dedič, kateri prevzame svojo posest, naj bi isto drago plačal

in nazadnje mu prodajo vse; to so razmere, Torej pravična mera naj bi bila pri gospodarstvu doma, starši pa kot izkušeni naj ne poslušajo kričačev, češ, če on neče za to ceno, bodem pa jaz vzel, saj znam gospodariti, bodem že plačal i. t. d. Tako govorijo tisti, kateri ne ve nič, a ko enkrat gospodarji, potem šele spozna bitko prevaro. Marsikateri mi je že rekel: „Ko bi bil vedel, bi ne bil tako drago posestva prevzel, in zdaj trpim, nimam pa nič, še dolge komaj plačujem, izplačati pa tudi ne morem“. In tako zgubi veselje do gospodarstva in nazadnje vse pusti v nemarnosti, tako dolgo, da zapoje — boben. Eno se mora urediti, ali da bodo manjši odstotki, ali da se bodo posestva oddajala po vrednosti, kakor se lahko na njem pridela, ne pa po prodajni vrednosti, za katero se zamore prodati, a ne prevzeti. Drugi posestnik zopet pride v dolge, ker po nepotrebnem zida, hoče imeti lepo zidano hišo in zatem še njegova ni. Boljši je biti v snažni kočici brez dolgov, kot v svetli palači z dolgovi. Tu je dvojno upoštevati, namreč nekateri je prisiljen zidati, ker mu

že leze hiša na kup in drugi zida zgolj zavolj napuha. Torej ako si prisiljen kaj zidati, le zidaj, a glej, da ne zidaš nič nepotrebnega, ravno to veliko gospodarjev spravi na nič: zida in zida brezpotrebne palače in nazadnje se zdela, čemu to? Ako zidaš, prej desetkrat preračuni, ako ti gre pri denarju skup. Ako si moraš denar izposoditi, preračuni, če boš mogel potem obresti plačevati, in pomisli, da moraš enkrat tudi glavnico plačati. Ako se to more zgoditi, potem le zidaj, ako ne, rajši pusti. Kako pa takrat, če mora zidati, in mu pri denarju ne gre skup, da bi obresti plačeval, a na glavnico še misliti ne sme? Takrat je najbolj pametno posestvo prodati. Kaj bo s takim posestvom? Ali naj mar dela in na starost se zdela in gre beračit?

Tako gredo dolgovi na posestva, in jih je čim dalje več, in ne manj. Kolikorkrat se posestvo podeduje ali prevzame, je vsakikrat več zadolženo. In k temu posebno pripomorejo nekateri dobičkaželjni: posodijo takemu denar, ki jim je potem vdan (seveda prisiljeno) z dušo in telesom,

da se ne sme niti prosto gibati, še celo voliti mora tako, kakor upnik zahteva, in^oče ga da na „dohtarja“ ali z eno besedo, dolžnik mora plesati, kakor gode upnik. K temu so najboljša pomoč hranilnice, a ne v isti meri posojilnice; no, boljši pa je še vendar najslabša posojilnica kot najboljši upnik ali menica. Posebno svarim pred menicami, istih se čuvajte okoli in okoli; posebno izdane od nepoštenih oseb, so menice nož, kateri ne pozna usmiljenja. To so glavni vzroki dolgov, katerih se je moči varovati in to mislim, da bo vsaki rad storil. Kaj nam bi tudi pomagalo, ko bi bilo vse slovensko, a denar imajo nasprotniki? Zato se moramo čuvati, da gospodarski zmiraj in povsod napredujemo, ker le potem zamoremo zmagati in ne bomo slovenski tlačani ter da bi si upal vsakdo ob nas noge brisati.

Svarim tudi pred nepremišljenimi društvi, to je takimi, da se ali pečajo s kupovanjem ali prodajanjem. V Sv. L. je bilo društvo za prodajanje lesa, in to je napravilo, da je prišlo več kmetov na boben, in kako? Ono je vzelo od znanega

dobičkaželjneža in milijonarja B. na posodo več tisoč kron in te je razdelilo med društvenike. Ti so bili sami taki, kateri so imeli mala posestva, tako da jim trgovci niti niso hoteli denarja posoditi. Samoumevno da so oni radi denar sprejeli in ga razmetali, niti da bi se kaj dolgov plačalo ali že kaj, in nazadnje je zapel boben pri večinoma društvenikov. Ako ustanovite kako društvo, najsibode že tako ali tako, samo to pazite, da ne daste denarja po nepotrebnem in brez vknjižbe na posodo. Marsikateri več ko denarja ima, tem več ga porabi, in ako ga nima, je tudi dobro. Dobro in celo potrebno bi bilo društvo za razpečavanje kmetijskih pridelkov, a biti mora na pravi podlagi in imeti pravo vodstvo.

Nekateri se zadolže zaradi nemarnosti, namreč, da se nič ne briga za kmetijo, posli delajo sami, kar hočejo, on pa lepo v hiši sedi, ali pa v krčmah popiva. Če družega ne, se mora vsaj pogledati za delom, kako se dela in če se škoda ne godi kjer koli. Nekateri so celo tako nemarni, da prepustijo štetje ali tehtanje

istim, kojim kaj prodado, niti da bi bili sami zraven. Seveda pri pravičnih bi že veljalo, a pri drugih ne velja to, torej kjer se kaj proda ali meri ali že kakor koli, bodi sam poleg in sam preglej. Če ti ni mogoče, si oskrbi zanesljivo osebo, katera ti to stori. Posebno opozarjam kmete in obrtnike, da si vse zapisujejo: vse, kaj izdaš ali kaj prejmeš, in tudi, če komu kaj daš ali obljubiš, ker vse to ne more nobeden v glavi nositi. In če te smrt dohiti, nobeden ne ve za tvoja dejanja in ali si ti drugim dolžan ali drugi tebi. Zapišujte si torej vse in posebno izdatke, ker potem se vidi, kam je kaj prišlo in kje je mogoče si urediti, da ima manj izdatkov. Ravno to je pri dohodkih, če imaš vse zapisano, vidiš, od kod in kako imaš več dohodkov. Nato se marsikdo premalo ozira, marsikomu se bi oči odprle, ako bi zapisoval dohodke in izdatke. Tako nekateri redijo živino, pri kateri potem doplačujejo, tako naprimer: svinje, kure in drugo živino. Ako želiš vedeti, če se ti izplača dotična žival, potem si zapisuj vse izdatke, kar si jih imel, ko si isto prevzel in potem vse

dohodke od iste in nazadnje vidiš, ali se izplača ali ne rediti to ali ono živad. Jaz pravim živad se splača rediti, ako jo prav krmiš in nič ne potrošiš, a tako, ko nekateri delajo, jim pride doma zrejena svinja ali ovca in kura sploh na višjo ceno kot stane pri mesarjih. Kdor hoče kaj rediti, naj pravilno krmi in daje krmo, katera se živini prilega, ne pa kakor na primer: da se daje svinjam pšenična moka za krmo, ali konjem preveč zrna, da od debelosti poginejo. Tukaj so glavni vzroki izdatkov; no, jih je pa še veliko več, toda moja naloga ni vse to prerešetavati, temveč taka naloga spada izobraževalnim društvom, ker z besedo se več doseže kot s pisanjem in z vzgledom pa še več. Torej dajajmo drug drugemu dobre vzglede v gospodarstvu in politiki, ker življenja moč je posebno v gospodarski politiki, tako da bomo poštene in premožni Slovenci, kateri se povsod zavedajo svojega jezika.

Kje nam je začeti?

Prvo naj vsaki gleda, da se otrese nemške nadvlade, to je, ako si Nemcu kaj dolžan, izposodi si pri Slovencu in Nemca odrini. Toda pazi, to moraš storiti kaj oprežno, da oni tega ne opazi, in poišči si posojilo pri kaki hranilnici, ker pri istih je manjši odstotni podstavek. Prodaj svoje posestvo samo Slovencu in nikoli ne Nemcu. Ako si obrtnik, kupuj svoje potrebščine samo pri Slovencih, tako da zopet istim prodaš le slovensko blago. Tako podpiraš zmiraj svojo narodnost. Druge osebe kupujte le samo pri slovenskih obrtnikih ter zahtevajte edino slovenski izdelek in ne pri Slovencu kupiti pristni nemški izdelek. Slovenski obrtniki, imejte samo slovenske napise in bodite udje edino slovenskih družb. Nobeden Slovenec naj ne da po nepotrebnem niti vinarja Nemcu, držimo se glasila „Svoji k svojim“. Kdor tujca podpira, je podlaga tujčevi peti, in za podlago smo že itak dovolj časa služili, sedaj smemo že kaj drugega bolj častnega biti. Slovenci, čitajte edino slovensko časopisje

in ne čitajte nikoli brez potrebe nemškega in ravno tako knjige. Dajte svoje otroke učiti samo k slovenskim obrtnikom, da potem ne bodo vaši nasprotniki, ki so zrasli iz vaše krvi. Pri volitvah pazite, da ne volite svojih nasprotnikov in najsibodo kdorkoli in idite voliti vsi kakor eden mož in zmaga bode vaša. Vas, občinske predstojnike opozarjam, da napravite samo slovenske pečate in samo slovenske tiskovine ter da uradujete le slovensko; vsem uradom vrnite v drugem jeziku pisane dopise in zahtevajte slovenske in sploh kažite povsod, da ste Slovenci v pravem pomenu besede. Občinski uradi zamorejo posebno veliko storiti, toda nekateri se ne zavedajo svoje moči in slepo vbogajo in se klanjajo svojim tlačiteljem narodnosti. Zavedajte se, da ste Slovani in zahtevajte, da se naš jezik uvažuje. Kjer so slovenski občinski uradi, morate zahtevati na poštah slovenske pečate, da vsak vidi, ko pismo sprejme, da ga je dobil iz slovenskega kraja. Na delo; storite to in kmalo bodo na vseh poštah slovenski pečati in tiskovine. To napravite v ponos in korist vseh Slovencev!

Tako bodedo, čeravno bolj počasi, si pridobivali eno mesto za drugim in nazadnje bodedo z Nemci imeli enako pravico pri jeziku, kakor imamo sedaj enake, ali še znabiti večje dolžnosti kakor naši nasprotniki. Torej držite se po tej knjižici in videli boste, da ne bode brez uspeha in posebno si zapomnite, da ne nosite več svojega denarja nasprotnikom. Potem mora isto odjadrati iz naših slovenskih krajev in Slovenec bode sam gospodar na svoji zemlji.

Ako pride kak tujec nam kaj ponujat, mu povejmo, da mi kupujemo samo od Slovencev in če še to ne pomaga, mu pokažimo vrata, da naj gre, kamor hoče, a Slovence naj pusti pri miru. Tako napravimo z vsakim, ako noče iti zlepa, naj gre pa z dolgim nosom. Nikoli se ne podati v kupčijo Neslovanom, in posebno zastopniki so pravi mojstri v nemčurstvu. Ako Slovencu kaj ponujajo, se potem smejuje, češ, sedaj smo pa temu slovenskemu t.... zopet nekaj prodali. Slovenske tovarne so si same krive, da ne vedo Slovenci dovolj zanje. Da bi se to odpravilo, zato sem pri-

dejal tej knjižici seznam slovanskih obrtnikov. Kar jih je tu navedenih, so sami Slovani in trgovci, imajo le od slovanskih tovarn blago, torej pri teh kupujte in če ni v vašem kraju narodnega trgovca, si naročite pri teh, koji so tu zadaj oglašeni. Slovenskih trgovcev je še veliko več, toda jaz takih nisem sprejel, ki so Slovenci in imajo nemško blago, katero bi lahko od slovanskih tovarn imeli. Ni dovolj, da se šteje Slovenca, temveč mora tudi samo takega podpirati, potem šele je pravi Slovenec. Kaj pomaga se šteti Slovenca, a podpirati nasprotnika; to je ravno tako, kot bi jaz enega tožil in mu potem dal kak denar, dobiček ima potem vsejedno oni, čeravno bi jaz tožbo dobil.

Podpirajmo slovenska društva!

In to v prvi vrsti družbo Sv. Cirila in Metoda v Ljubljani, in zatem Slovensko planinsko društvo v Ljubljani. Slovenci, ustanovite povsod podružnice teh dveh društev in da bode ojačevali s pomočjo denarnih prispevkov njih delovanje.

Veliko več bi Slovenci zamogli temu društvu, to je družbi Sv. Cirila in Metoda koristiti, če bi kupovali samo blago, ki se prodaja v korist omenjeni družbi. S tem, da kupiš to blago, zajedno podpiraš domači obrt in družbo, torej dvojno koristi narodu.

Slovenci, zavedajmo se in podpirajmo omenjeni društvu že ali s tem, da kupimo samo blago, ki se prodaja v korist družbe sv. Cirila in Metoda ali da ustanovimo čim več podružnic ter jih potem obilno podpiramo z denarnimi doneski.

Posebno bi nobeden Slovenec ne smel biti brez narodnih kolekov, iste bi moral rabiti pri vsakem pismu. Oj, koliko denarja bi več doteklo v narodno blagajno. Ta kolek se naroča pod naslovom: Vodstvo družbe Sv. Cirila in Metoda v Ljubljani in stane 100 kolekov 2 K, ali vsak 2 vinarja, prilepiti se sme na tisti strani poleg znamke ali na zadnji strani ovitka, toda boljše je spredaj pri naslovu tik one znamke. Istotako naj bi imel vsaki Slovenec slovensko znamenje, dobi se pri ravno ti družbi, da se na prvi pogled vidi, s kom mu je obče-vati. Spomnite se teh družb tudi ob novem

letu. Podružnice bi morale ob novem letu opomniti vsakega, da naj se spomni omenjenih družb, vsaj z malim zneskom. Če bi le vsaki dal vsaj 20 vinarjev, bi se nabrala ogromna svota. Podružnice bi morale osnovati nalašč take nabiralne pole, in bi poslale tudi takrat nabirat, ako nastopi kaj izvanrednega (kaki posebni izdatki). Tako se moramo združiti in delati vsi za enega, eden za vse.

Drugega nam nič ne manjka, kakor ustanoviti trgovsko zvezo ali staro zvezo tako urediti, da bi vse trgovce preskrbovala s samo pristnim slovanskim blagom. Istotako moramo ustanoviti kmečko zvezo, katera bode prodajala naše pridelke in če mogoče tudi denar posejala na nizke obresti. Ako enkrat to upeljemo, smo na konju; a dokler nas bodo drugi vodili, bomo zmiraj pod konjem. Ustanovimo torej še teh par slovenskih družb, in sicer na trdni podlagi, za voditelja ne sme biti kak izprijeni študent ali kaj enakega, temveč izkušena oseba in potem bo dobro. Združimo se vsi slovenski sloji in naj bode ali najvišji stan ali najrevnejši, vsi se moramo

zavedati, da smo Slovenci in te dolžnosti izpolnovati, potem zmagamo. Ako pa bomo kakor mačka in miš, potem se bodo nasprotniki še dalje smejali in se okoriščali z našim prepirom, ker v kalni vodi se lahko ribari. Želim, da bi ta knjižica imela zadosten vspeh ter da se marsikomu odprejo oči, da vidi, kje mi največ grešimo. In da je knjiga popolnejša, sem ji dodal oglase. Podpirajte le te, ki so v tej knjigi oglašeni, ker so pravi Slovani.

Slovenske tvrdke.

Tukaj naznanjeni prodajajo blago v korist družbe Sv. Cirila in Metoda v Ljubljani, in se priporočajo, da jih slovenski trgovci čim največ podpirajo:

Auerjevi dediči v Ljubljani: Pivo v korist družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

Bahovec Jernej v Ljubljani: Peresa družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

Bonač Ivan v Ljubljani: Svinčniki družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

Drufovka Ivan v Gorici: Voščilo za črevlje v korist družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

Jacobi Adolf na Dunaju VIII.: Svalčični papirčki in svalčični ovitki v korist družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

Krsnik Uroš v Ljubljani: Šampanjec v korist družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

Kollmann Frančišek v Ljubljani: Cilindri za svetilke v korist družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

Lamprecht Ivan ml. v Mariboru, Karčovin 138, zalaga: svetlobno občutljive plošče za svetlobno slikanje (fotografijo).

Milo družbe sv. Cirila in Metoda: Založništvo v Ljubljani, Mestni trg.

Perdan Ivan v Ljubljani: Vžigalice družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

Perdan Ivan v Ljubljani: „Kavin pridatek“ (eikorija) družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

Petersič Jan. N. v Ptuju: Pisemski papir družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

Petričič Vaso v Ljubljani: Toaletno milo družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

Škaberne A. E. v Ljubljani: Ciril-Metodovo platno.

Skerl Svetko Hanibal v Trstu, Via Giulia: Biškoti družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

Slovinci, krasite svoja stanovanja slovensko!

Simon Gregorčič:

soha v velikosti 42 cm, modeliral akad. kipar REPIČ,
cena kron 8.—, zabojček 60 vinarjev.

Slika z okvirom 65:85 cm velika, na pravem platini-
ranem bronitpapierju za kron 20.—, zaboj K 1:20, kakor
tudi sohi **Prešerna** in **Vodnika** v isti velikosti za
K 7.—, v velikosti 29 cm: **sohe Prešerna, Vodnika,**
Kersnika, Levstika in Slomška
priporoča

Jernej Bahovec v Ljubljani
poleg Prešernovega spomenika.

ANTON ŠKOF ERN. JEVIKARJEV
NASLEDNIK ○ ○ ○

LJUBLJANA
DUNAJSKA CESTA ŠT. 10.

ZALAGATELJ SOKOLSKIH, PLANINSKIH
IN KOLESARSKIH DRUŠTEV ○ VELIKA
ZALOGA GALANTERIJSKEGA, NORIM-
BERŠKEGA IN PLETENEGA BLAGA ○
DEVOCIONALIJE IN VSE VRSTE BLAGO
ZA BOŽJA POTA PO JAKO NIZKIH CENAH

Postrežba solidna in domača.

Zavarovanje

po najboljših pogojih in najnižji ceni poslopij, premičnin, živine itd. proti požaru strele in parnega razleta.

Po najugodnejših pogojih se zavaruje tudi na življenje na doživetje in smrt, ter rente in pokojnino.

Členom, ki so zavarovani na življenje, posoja banka «SLAVIJA» iz posebnega v ta namen ustanovljenega upnega društva do visokosti vse zavarovane glavnice proti 12letnemu vračevalnemu odplačilu.

Na to se opozarjajo vsi prizadeti sloji.

Poroštveni zaklad znaša nad 36 milijonov kron in je največji slovanski zavarovalni zavod v Avstriji.

Opozarjamo, da je to v istini pravična ter skozi in skozi poštena zavarovalnica, zato naj se vsak zavaruje le pri tej, da se mu škoda v nesreči tudi resnično povrne.

Vsa pojasnila se pošiljajo tudi pismeno in na željo se glavni zastopnik tudi osebno predstavi v zadevi zavarovanj.

Glavni zastop banke „Slavije“

IVAN VERAS, MARIBOR

□ Sodniške ulice št. 17, v lastni hiši □

== Prva
slovenska

„Delniška družba združenih pivovaren“

Žalec in Laški trg v Ljubljani

== Priporoča svoja ==

svitla in črna piva

**varjena iz najboljšega
sladu in hmelja
in zagotavlja vsem svojim
odjemalcem najsolidnejšo
in najtočnejšo postrežbo**

□ □

**Cenjena naročila in dopisi naj se blagovolijo
naslavljeni na:**

**„Delniško pivovarno Laški trg“
(Štajersko)**

Praktične in cene žične ograje.

Priporočam slav. občinstvu v naročbo vsakovrstne mreže iz žice, za ograje vrtov, kurjih dvorišč, preprežke v oknih in linah, za

presejanje peska in gramoza itd. **Δ Pocinkano jekleno žico z bodali** za ograje gozdov, pašnikov itd. **Δ Elastične mreže** modroce za postelje v raznih velikostih; vsakovrstne **žične tkanine**, za stroje, mline, okna, mesne sitence itd., raznovrstna **sita** in **rešeta** za tovarne, mline, čiščenje žita itd. po najnižji ceni.

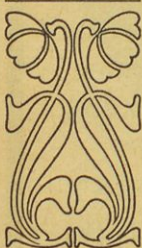
Ceniki na zahtevanje brezplačno.

EVGEN IVANC, SODRAŽICA (Kranjsko)

— izdelovatelj žičnih pletenin in trgovina z lesenim blagom —

FRAN ŠVIGELJ — BREG

POŠTA BOROVNICA TOVARNA STOLOV
KRAJNSKO
IN TRGOVINA Z LESOM

KUPUJE VSAKOVIRSTEN LES
KAKOR TUDI GOZDOVE, SAM
LES ALI PA TUDI Z ZEMLJO
KAKOR CELA POSESTVA ..

oooooooooooooooooooooooooooo

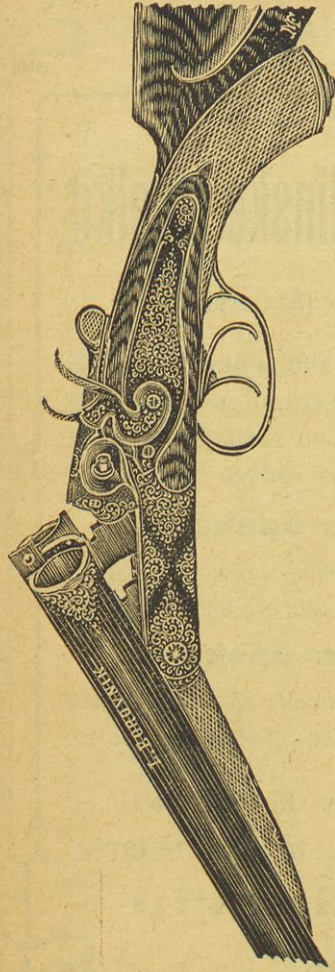
Tršćanski Lloyd

tednik za brodogradnjo, borzo, industrijo, izseljevanje, novčarstvo, obrt, zavarovanje, poljedelstvo, pomorstvo, poštarstvo, promet, prosveto, ribarstvo, rudarstvo, gozdarstvo, trgovino, oljarstvo, vinogradništvo, sadjarstvo in vse ostale stroke v narodnem gospodarstvu in trgovini. Mesečna priloga za pomorstvo. ▫ List se najtopleje priporoča vsem Slovanom, posebno ker prinaša vsa gospodarska in trgovska razmotrivanja in je sploh najbolje urejevan list za gospodarska-politična vprašanja.

Cena listu je: za Avstro-Ogrsko 12 K za celo leto ali 7 K pol leta.

Oglasi se računijo cela stran 40 K,
 $\frac{1}{2}$ 20 K, $\frac{1}{4}$ 10 K, $\frac{1}{8}$ 5 K, $\frac{1}{16}$ K 2.50
in $\frac{1}{32}$ K 1.25. — Naslov:

FRAN KUČINIČ, TRST
ulica Fabio Severo P. 104, T. 246.

Najboljša delavnica za temeljito popravo lovskih pušk, za izdelovanje novih vložnih cevi za kroglice ali za drobni svinec, za nasajanje novih puškinih kopit po najnižjih cenah se priporoča

edina slovenska tvrdka

Ludovik Borovnik v Borovljah na Koroškem

Kdor si želi nabaviti zanesljivo in ceno puško, naj zahteva najnovejši slovenski cenik, kateri se brezplačno dopošlje. Velika zaloga raznovrstnih revolverjev od 7 K naprej.

Cene nizke.

— —

Plačilni pogoji
ugodni.

Tovarna za glinske izdelke

v Račju (Štajersko)

obratovana s parno silo in okrožno pečjo
izdeluje iz najboljše, večkrat prelete gline
vsakovrstne v to stroko spadajoče izdelke

▫ zlasti patentovano rudečo in črno ▫

zarezo opeko

vse vrste druge strešne opeke, navadne
===== in luknjaste zidne opeke =====

rekontra-opeko

za vodoravne oboke, opeke za dimnike, ne-
raztopljive opeke, lončene cevi za drenažo itd.

▫ Zaloga tudi v MARIBORU ▫

Cesarska cesta, pri kamenarju

A. Gaiserju

Največja slovanska tovarna

za izde-
lovanje

vseh vrst strojev

kakor: za poljedelstvo, opekarne in razne stroke = Posebno se opozarja na izdelovanje motorjev in sploh vseh vrst strojev.

Prosimo, zahtevajte ponudbe.

K. & R. JEŽEK

TOVARNA

IN ŽELEZOLIVARNA

BLANSKO (MORAVSKO)

Seznam narodnih tvrdk!

T v r d k a	Sedež in pošta	Dežela	Opomba
Breitfeld, Danek in drug	Blansko	Moravsko	Tovarna strojev
Sedlak Anton	"	"	Združene šamotne tov.
Bromovsky, Schulz & Sohr	Adamov	"	Tovarna strojev
Jan Houped	Vacl. nam. št. 2 Praga	Češko	Preproge
Vivlečka Frant.	Olomuc	Moravsko	Tovarna kvargljev
Červeny V.	Praga, Žižkov	Češko	" tehtnic
Kalab J.	Brno, Židenice, Kramanova 4	Moravsko	" "
Kunz Anton	Hranice	"	Tov. vodovodnih stvari
Prva moravska tov. na umet. hnojova	Prerov	"	" umetnih gnojil
Heinrich J.	Bohdatov	"	" na stroje za škrob
Čech L. J.	Praga, Vaclav. nam.	Češko	Veletrgovina s papirjem
Bondy Bohumil	Praga-Bubna	"	Izdel. predmetov iz jekla in žice
Materna F. J.	Praga	"	Tovarna barv in lakov
Kezler & Komarek	Dunaj V/2 Liftgasse 3	Niže Avstr.	" šivalnih strojev
Karnik F.	Brno Terez. kolište 13	Moravsko	" barv
Čapek Jindr.	Olešnice	"	" jermenov
Prochazka F.	Brno Rudolf. ulica 9	"	Veletrgovina s papirjem
Tillner Frant.	Lyskov, Stara-Hut	Češko	Tovarna primožev
Česka premysl. Banka	Brno	Moravsko	Banka
Živnostenska Banka	Brno in Praga	Mor.-Češko	"
Lamein a Klement akc. spol.	Ml. Boleslav	Češko	Tovarna avtomobilov
Franže & Wolf	Prostejov	Moravsko	" za obuvala
Kranjska meh. avtom. tovarna plete- nin in tkanin.	Ljubljana	Kranjsko	" tkanin

Ljubljana	Kranjsko	Tovarna za kartonažo
Bonač Ivan	"	testenin
Zelenka E.	"	pohištva
Naglas J. F.	"	opeke in peči
Vidic & Co.	"	
Društvo výrobcu skleněných kroužků	Česko	Stekleni krožki
Barta & spol.	"	Tovarna stekla
Skorpil Jaroslav	"	"
Vavra Josip	"	"
Pěšout Ant.	"	Rafinerijska továrna
Bouček Otokar J.	"	"
Zapodobošské továrny kaolinové a šamotové	"	Tovarna porcelána
Požár Frant.	"	Tekstilna továrna
Matous F.	"	Předilnice
Skorkovský Jaroslav	"	Tovarna sukna
Schnoutka J.	"	"
Křenek Fr. synove	Moravsko	Předilnice
Schlechta P. A. a syn	Česko	"
Zlatník & Tlapák	Moravsko	Tovarna sukanca
Rezáč Alois	"	" odepj
Donát Bartelmus & spol.	"	Elektr. stroji
Janík E. & spol.	"	"
Prokopa Jos. vdova & synove	Česko	"
Elektrotechnická akciová společnost dříve Kolben & spol.	"	"
Elektrotechnický závod Fr. Křižík	"	"

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

COBISS

00000491097

be

vse vrste, nizke in visoke, prestavbe
starih hiš in popravila in vse obrtne
stavbe **tovarne, mline, žage**
kakor:

— v najboljši in ceni izpeljavi. —

Naj se zahtevajo obrisi in proračuni,
kateri se izvršijo strokovnim potom.

Dalje se nahaja v zalogi vsakovrstnih
cementnih izdelkov, apna in roman-
cements, sploh je samo najboljše
blago na razpolago.

Priporočam se vsemu narodnemu ob-
činstvu, kateremu bodem kar najboljše
in po zmernih cenah postregel

Hubert Misera

oblastveno dopuščeni stavbenik
Maribor, Štajersko.

Edini
narodni stavbenik
v Mariboru

IVAN REBEK, CELJE

KLJUČAVNIČAR

I ZVRŠUJE VSA V NJE-
GOVO STROKO SPADA-
JOČA DELA, NAPRIMER
VSAKOVRSNE ŠTEDILNIKE,
□ VODNJAKE, VODOVODE, □
STRELOVODE, — ŽELEZNE
OGRAJE, — VSAKE VRSTE
ŽELEZNA OKNA, VERANDE,
RASTLINJAKE TER SPLOH
VSAKO STAVBINSKO DELO
PO OBIČAJNIH CENAH TER
SE PRIPOROČA NAKLONJE-
NOSTI NARODNEGA
— OBČINSTVA —

Ivan Lamprecht ml.

MARIBOR

Karčovin št. 138 (Štajersko)

Zavod svetlobnega slikatelj-
stva in tovarna teh potrebščin,
se priporoča za

izdelovanje slik

in vseh mogočih

fotografičnih potrebščin

posebno se opozarja na sve-
tlobno občutljive plosče v
korist družbe sv. Cirila in
Metoda v Ljubljani.

Najboljše delo, delu primerna cena!

===== Zahtevajte cenik! =====

Svoji k svojim!